

Tülay AKBABA*

RUS DİLİNDE ŞAŞKINLIK DUYGUSUNU BİLDİREN İFADELERİN ANALİZİ (ANTON ÇEHOV'UN ÖYKÜLERİ ÖRNEĞİNDE)

ANALYSIS OF EXPRESSIONS CONVEYING THE EMOTION OF ASTONISHMENT IN THE RUSSIAN LANGUAGE (BASED ON ANTON CHEKHOVS STORIES)

ÖZET

Günümüzde birçok bilim insanı tarafından ele alınan güncel konulardan birisi duygulardır. Duygular genellikle zihinsel bir süreçle başlar. Duyguları ifade etmek ve paylaşmak içinse dil kullanılır. Dolayısıyla dil sadece iletişim aracı değil, aynı zamanda duyguları ifade etme aracıdır. Temel duyguları bildiren ifadeler tüm dillerde olduğu gibi Rus dilinde de çok zengin ve çeşitlidir. Bu çeşitlilik Rus dilinde ünlemler, kip parçacıkları, soru zamirleri, soru zarfları, deyimler, alıntılanan sorular, belirli bir sözcüksel içeriğe sahip ifadeler ve fiillerle sağlanmaktadır. Temel duyguların en karmaşık hâllerinden birisi ise şaşkınlıktır. Şaşkınlık duygusu kişinin beklenmeyen bir durum veya olayla karşılaştığı anda ortaya çıkar. Şaşkınlık duygusunu bildiren ifadeler edebî metinlerde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı Rus dilinde şaşkınlık duygusunu bildiren ifadeleri kısa öyküler üzerinde analiz etmektir. İnceleme materyalini ünlü Rus kısa öykü ve oyun yazarı Anton Pavloviç Çehov'un öykülerinden alınan ifadeler oluşturmaktadır. Çalışmada bağlamsal analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda şaşkınlık duygusunu bildiren ifadelerin sınıflandırılması, dilsel araçların belirlenmesi ve şaşkınlık duygusuna eşlik eden anlamların tespit edilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Şaşkınlık Duygusu, Dilsel Araçlar, Anton Çehov, Kısa Öykü.

ABSTRACT

One of the contemporary topics addressed by many scientists today is emotions. Emotions generally begin with a mental process. Language is used to express and share emotions. Therefore, language is not only a means of communication but also a tool for expressing emotions. Expressions indicating basic emotions are very rich and diverse in the Russian language, as in all languages. This diversity in the Russian language is achieved through interjections, modal particles, interrogative pronouns, interrogative adverbs, idioms, quoted questions, expressions with specific lexical content, and verbs. One of the most complex forms of basic emotions is astonishment. The emotion of astonishment arises when a person encounters an unexpected situation or event. Expressions indicating astonishment are frequently used in literary texts. In this context, the aim of the study is to analyze expressions indicating the emotion of astonishment in the Russian language through short stories. The examination material consists of expressions taken from the stories of the famous Russian short story writer and playwright Anton Pavlovich Chekhov. The contextual analysis method was used in the study. The study aims to classify expressions indicating the emotion of astonishment, identify their linguistic tools and determine the meanings accompanying the emotion of astonishment.

Keywords: Emotion of Astonishment, Linguistic Tools, Anton Chekhov, Short Story.

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Burdur/Türkiye. E-posta: takbaba@mehmetakif.edu.tr / Asst. Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy University, The Faculty of Science and Letters, Department of Russian Language and Literature, Burdur/Turkey. E-mail: takbaba@mehmetakif.edu.tr

Giriş

Günümüzde bilim insanları tarafından sıkça ele alınan konulardan biri duygulardır. Duygular, sadece psikoloji alanında değil, aynı zamanda dil bilim, edebiyat, kültür, psiko-dil bilim gibi alanlarda da araştırma konusudur. Bu alanlar dil aracılığıyla duyguları ifade eder. Duyguların nasıl ifade edildiği “ulusal kültür bileşenleri kategorisine” dâhil edilebilir. Çünkü duygular da “farklı kültürün aktarımı, tanınması ve algılanması” yolunda çeviri aracılığıyla bilgiler sunar (Üçgül, 2013, s. 132). Bu hususta duyguların ifade biçimleri, bir toplumun kültürel kimliğini ve bu kimliğin diğer kültürler tarafından nasıl algılandığını anlamak için önemlidir.

Duygu (Latince *emovere* – dışarı çıkarmak, hareket ettirmek¹) belirli bir duyguyu ifade edecek dil birimlerinin seçimini belirleyen karmaşık bir yapıdır. Bu karmaşık yapı evrensel, ulusal ve bireysel unsurları içeren çok katmanlı bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Anumyan ve Misisyan, 2020, s. 116). Psikologların belirttiği üzere duyguların evrimsel bir geçmişi vardır ve bizi hayatta tutmak açısından önemlidirler. *Korku, üzüntü, öfke, tiksinti, utanç, coşku ve şaşkınlık* gibi temel duygular, insanın çeşitli durumlarla etkileşim kurmasına ve çevresine uyum sağlamasına yardımcı olurlar (Pulat vd., 2020, s. 19-20). Bu anlamda duygular hem bireysel hem de toplumsal düzeydeki deneyimlerimizin anlamlandırılmasını etkiler.

Temel duyguları bildiren ifadeler tüm dillerde olduğu gibi Rus dilinde de çok zengin ve çeşitlidir. Temel duyguları bildiren ifadelerin anlamsal alanı üzerine Rus dil bilimciler Mariya Alekseyevna Buryakov, Yelena Mihaylovna Wolf, İrina Aleksandrovna Votyakova, Lyudmila Grigoryevna Babenko, Mariya Lvovna Kovşova, Yelena Viktorovna Paduçeva, Viktor İvanoviç Şahovskiy, psikolog Yevgeniy Pavloviç İlyin gibi birçok araştırmacı çalışma yapmıştır. Viktor İvanoviç Şahovskiy tarafından geliştirilen duyguların dil bilimi veya emotiyoloji adı verilen yeni bir bilimsel disiplinlerarası yön ortaya çıkmıştır (Ozyumenko, 2015, s. 126). Şahovskiy duyguların sözcüksel açıdan ifadesi ve anlamsal açıdan sınıflandırılması üzerine *Duyguların Dil Bilimsel Teorisi* (Lingvistiçeskaya teoriya emotsiy) adlı bir monografî yazmıştır. Şahovskiy’e göre kelimeler duyguları ifade etmek için önemli bir role sahiptir (2008, s. 67-73). Bu bağlamda kelimeler ve duygularımız arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve kelimelerin duygularımızın aktarılmasında bir köprü görevi gördüğünü söyleyebiliriz.

Temel duyguların en karmaşık hallerinden birisi şaşkınlık duygusudur. Şaşkınlık duygusunu genellikle bir kişinin beklenmeyen bir durum veya olayla karşılaştığı anda yaşadığı duygusal tepki olarak tanımlayabiliriz. Örneğin, beklenmedik bir haber almak veya sıra dışı bir olayla karşılaşmak şaşkınlığa neden olabilir. Rus sözlük bilimci Dmitriy Nikolayeviç Uşakov’un *Açıklamalı Sözlüğü’nde* şaşkınlık *şaşırtıcı, alışılmadık, garip veya anlaşılmaz bir şeye dair güçlü bir izlenimin neden olduğu bir durum* olarak tanımlanmıştır (Uşakov, 1935, s. 896). Türk Dil Kurumu’nun *Güncel Türkçe Sözlük’üne* baktığımızda şaşkınlık: *şaşkın olma durumu veya şaşkınca davranış; şaşırmak eylemi: 1) Bir işe nasıl başlayıp, o işi nasıl sürdüreceğini ve nasıl sonuçlandıracağını bilemeyecek duruma gelmek, içinden çıkamamak. 2) Doğru, gerçek ve gerekli olanı ayırt edemeyecek duruma gelmek. 3) Ne yapmak gerektiğini bilememek, nasıl davranacağını kestirememek, hayret etmek, şaşırp kalmak, çok şaşırmak, büyük bir şaşkınlığa düşmek* olarak tanımlanmıştır (TDK, 2.cilt, 1998, s. 2077-2078). Yapılan tanımlar şaşkınlık duygusunun

¹ Bkz.: <https://latin-dictionary.net/definition/19044/moveo-emovere-emovi-emotus>

alışılmadık ya da tuhaf bir olayla bağlantılı olduğunu ve bu durumda kişinin ne yapacağını bilemediğini göstermektedir.

Şaşkınlık, şaşırın kişinin dikkatini bir şeyin çektiğini belirten bir tepkidir ve konuşmacının zihninde bu durumun ortadan kaldırılması için bir ipucu, bir sinyal oluşturur (Mihaylova, 2010, s. 53). Bu bağlamda araştırmacı filolog Naile Hacızade'nin şaşkınlık duygusunun kavramsal yapısına dair düşünceleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- 1) Şaşkınlık soğuk bir kavramdır ve bu nedenle donma yani hareketsizleşme durumuyla ilişkisi vardır. Bu durumda insan düşünmekte zorlanabilir, o anda taşıdığı bir şeyi yere düşürebilir ve vücut beklenmeyen bir tepki gösterebilir.
- 2) İnsan şaşkınlığını bazen yansıtmamaya çalışır. Bu durumda “*Şaşkınlık insanın içindedir görünümünü oluşturur*”.
- 3) Şaşkınlık olumsuz bir etki yaratabilir.
- 4) Şaşkınlık duygusal bir durumun derecesi olabilir (Hacızade, 2012, s. 198-202).

Şaşkınlık duygusunun farklı kavramsal özelliklerinden birisi karşıt bir duygunun bulunmamasıdır. Diğer bir özellik ise şaşkınlık duygusunun merak duygusuyla arasındaki ilişki sorunudur. Bilimsel literatürde bu sorunun çözümüne yönelik iki yaklaşım bulunmaktadır. İlk yaklaşımı savunanlar şaşkınlık duygusunu daha sonra merak duygusuna yol açan koşulsuz bir tepki olarak kabul etmişlerdir. İkinci yaklaşımı savunanlar şaşkınlık duygusunun tamamen şaşkınlık ve merak duygusu olmak üzere iki alanı olduğunu vurgulamışlardır (Anumyan ve Misisyan, 2020, s. 119). Şaşkınlık duygusuna yönelik bu iki yaklaşım, aynı zamanda şaşkınlığın bireylerin duygusal ve bilişsel süreçleri üzerindeki etkilerini derinleştirebilir. İlk yaklaşım, şaşkınlık kavramıyla bilgi arayışını ve öğrenme sürecini tetikleyen bir durum olduğunu öne sürerken, ikinci yaklaşım şaşkınlık ve merak kavramlarının birbirinden bağımsız olarak ortaya çıktığını ve farklı duygusal mekanizmalar içerdiğini belirtmektedir. İki farklı yaklaşım üzerine yapılan araştırmalar şaşkınlık duygusunu bildiren ifadelerin sınıflandırılmasına yönelik araştırmayı gerekli kılmıştır.

Şaşkınlık Duygusunu Bildiren İfadelerin Sınıflandırılması

Duygular genellikle zihinsel bir süreçle başlar. Duyguları ifade etmek ve paylaşmak içinse dil kullanılır. Dolayısıyla dil iletişim aracı olmasının yanı sıra duyguları ifade etme aracı olarak da kullanılır. Temel duyguların en karmaşık hâllerinden birini ifade eden “Şaşkınlık duygusu olumlu ve olumsuz duygular arasında bir ara konumda bulunmaktadır, kısa ve geçici bir durumdur, aniden gelir ve aynı hızla geçer” (Budyanskaya, 2007, s. 328-329). Örneğin:

- Ты готовился к экзамену? (Sınava çalıştın mı?).
- Да, я не спал всю ночь (Evet, bütün gece uyumadım).
- Да что ты! Молодец! (Ne diyorsun! Aferin!).

Bu diyalogda kullanılan *Да что ты! Молодец!* (Ne diyorsun! Aferin!) ifadeleri şaşkınlık duygusunu göstermektedir. Şaşırın kişi arkadaşının bütün gece uyumayıp sınava çalışacağını beklemiyordur ve bu beklenmedik davranış karşısında şaşkınlık yaşamıştır.

Şaşkınlık duygusunu ifade etmek için kullanılan dilsel araçlar her cümlede şaşkınlık duygusunu bildirmemektedir. İfadelerin şaşkınlık duygusunu bildirmesi metin içindeki kullanımlarıyla yakından ilişkilidir. Örneğin: *Как Ваше здоровье?* – *Sağlığınız nasıl?* cümlesinde soru zarfı olan *Как?* – *Nasıl?* şaşkınlık belirtmemektedir. Ancak *Она ушла.* – *Как?! Ушла?*

Ничего не сказала? – O gitti. Nasıl?! Gitti mi? Hiçbir şey söylemedi mi? ifadesinde ise *Как? – Nasıl?* soru zarfı şaşkınlık duygusunu belirtmektedir.

Rus filolog Yekaterina Mihaylova Alekseyevna'nın belirttiği üzere çağdaş Rus dilinde şaşkınlık duygusunu ifade etmek için üç yöntem kullanılmakta ve bu duyguyu ifade etme araçları dilsel açıdan 6 gruba ayrılmaktadır. Öncelikle yöntemleri inceleyelim:

1) Nominatif yöntem (Örneğin: *Это удивительно/странно/неожиданно – Bu şaşırtıcı/tuhaf/beklenmedik*). Bu yöntem genellikle edebî dilde tercih edilir. Bu tür cümlelerde sıklıkla zarflar kullanılır. Duygusal bir tepkiden ziyade bir olayın nesnel bir değerlendirmesi yapılmaktadır.

2) Betimleyici yöntem (Örneğin: *У неё просто глаза на лоб полезли – Gözleri yuvasından fırladı*). Bu yöntem genellikle edebî dilde tercih edilir. Bu tür cümlelerde duyguları güçlü bir şekilde aktarmak için sıklıkla deyimler kullanılır.

3) Duygusal yöntem (Örneğin: *Ничего себе!; Вот это да! – Ne diyorsun?! İşte bu evet!*). Bu yöntem genellikle konuşma dilinde ani ve güçlü tepkileri aktarmak için tercih edilir. Bu tür cümlelerde sıklıkla ünlemler, kip parçacıkları kullanılır (Mihaylova, 2010, s. 54-55).

Yukarıdaki sınıflandırmada şaşkınlık duygusunun adlandırılabilir, betimlenebilir veya belirli dilsel yollarla ifade edilebildiği görülmektedir. Belirtilen yöntemlerin dışında şaşkınlık duygusunu tanımlama araçları arasında dilsel metaforlar, jestler ve yüz ifadeleri ile tonlamayla yansıtılan deyimler ve ifadeler de yer almaktadır. Örneğin: Bir anne oğlunu evde ziyarete gider. Kaza sonrası nasıl kilo verdiğini görünce şöyle der: “Şaşa!”. Bu durumda şaşkınlık duygusunu ifade etmenin belirli bir dilsel yolu yoktur, şaşkınlık duygusu tonlamayla ve özel isimle ifade edilmiştir (Mihaylova, 2010, s. 54-55).

Şaşkınlık duygusunu ifade etme araçlarını analiz ettiğimizde ise dilsel açıdan 6 gruba ayrıldığını görmekteyiz:

- 1) Ünlemler (Örneğin: *А, Ах, Ба, О, Ого – А, Ах, Вай, О, Вай canına!* vb.).
- 2) Kip parçacıkları (Örneğin: *Да, Неужели, Разве – Evet, Yok canım, Gerçekten mi?* vb.).
- 3) Soru zamirleri ve soru zarfları (Örneğin: *Что, как – Ne, nasıl* vb.).
- 4) Deyimler (Örneğin: *Не верить своим ушам – Kulaklarına inanmamak* vb.).
- 5) Alıntılanan sorular (Örneğin: *Сколько времени будете работать без выходных? – Не меньше месяца. – Не меньше месяца?! Ne kadar süre izin yarımadan çalışacaksınız? – En az bir ay. – En az bir ay mı?!*).
- 6) Belirli bir sözcüksel içeriğe sahip ifadeler (Örneğin: *Как такое возможно? Невероятно! Бу nasıl mümkün olabilir? İnanılmaz!* vb.) (Mihaylova, 2010, s. 54).

Şaşkınlık duygusunu ifade etmeye yönelik listede fiiller yer almamaktadır. Çünkü bazı bilim insanları fiilleri yöntemler listesine dâhil etmiştir. Ancak hem yöntem hem ifade etme araçları açısından her iki listeye de fiillerin eklenmesi büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü fiiller duygu süreciyle karşılıklı etkileşim içindedir. Örneğin: *восклицать* (vosklitsat – haykırmak), *изумлять* (izumlyat – hayrete düşürmek), *поражать* (porajat – şaşırtmak), *потрясать* (potryasat – şaşırtmak); *удивлять* (udivlyat – şaşırtmak), *удивляться* (udivlyatsya – şaşırmak) vb.

Çehov'un Öykülerinde Şaşkınlık Duygusunu Bildiren İfadelerin Dilsel Araçları

Anton Pavloviç Çehov (1860-1904), dünyanın en önemli kısa öykü yazarlarından biridir. Aynı zamanda oyun yazarı ve doktordur. Çehov'un öyküleri dünya çapında geniş bir okur kitlesine sahiptir. Öyküleri ve oyunlarında insan psikolojisine odaklanır ve günlük yaşamın sıradan olaylarını inceler. Kısa öykünün ustası olarak anılan Çehov'un öykülerinde genellikle yalnızlık, umutsuzluk, ironi ve trajedi gibi temalar hâkimdir. Çehov insanın varoluşunun derinliklerine inerek kişinin iniş ve çıkışlarını ustalıklı analiz eden bir dahi olarak kabul edilir. Eserlerinde karakterlerin bozulmasını, duyarsızlığını, vicdansızlığını, insanın yabancılaşmasını ve manevi

bağların yok oluşunu ele alarak gerçeği çarpıcı bir şekilde gözler önüne serer (Zafer, 2004, s. 67-72). Bu bilgilerden yola çıkarak çalışma materyali olarak Çehov'un kısa öykülerinin seçilme nedeni Çehov'un, eserlerinde karakterlerin iç dünyalarını ve iniş-çıkışlarını derinlemesine araştırması, analiz etmesi ve okuyucuya duyguları hissettiren bir yazar olmasıdır. Bu bağlamda Çehov'un 1883-1898 yılları arasında kaleme aldığı farklı öykülerinden alınmış olan şaşkınlık duygusunu bildiren yirmi beş farklı örnek ifadeyi dilsel açıdan inceledik.

Tablo-1. Çehov'un Öyküleri Örneğinde Şaşkınlık Duygusunu Bildiren İfadeler

№	Örnek	Örnek İfadenin Geçtiği Öykünün Adı ve Yazım Yılı	Türkçe Tercüme	Şaşkınlık Duygusunu İfade Etmenin Dilsel Yolu	Şaşkınlık Duygusuna Eşlik Eden Anlam
1	Вот не ожидал! Вот сюрприз! Ну, да погляди же на меня хорошенько! Такой же красавец, как и был! ²	Толстый и очки (Şişmanla Zayıf, 1883).	Bunu beklemiyordum! Bu ne sürpriz! Bana iyi bak! Eskisi kadar yakışıklıyım!	Вот не ожидал! Вот сюрприз!	Şaşkınlık duygusuna sürpriz eşlik etmekte ve bu durumdan memnuniyet duyulmaktadır.
2	Чего ты сегодня такой злой? – заметила ему Варя. – Не нравишься ты мне, когда ты такой... ³	Опекун (Vası, 1883).	Varya ona “Bugün neden bu kadar kızgınsın?” dedi. – Böyle olduğun zaman senden hoşlanmıyorum ...	Чего ты сегодня такой злой?	Memnuniyetsizlik.
3	Как же это возможно? Это... это никак невозможно! Ведь Анна Эрастовна... ведь я... ведь я чувства к ней питал, я намерение имел. Как же так? ⁴	В цирюльне (Berber Dükkanında, 1883).	Bu nasıl mümkün olabilir ki? Bu... Bu asla mümkün değil! Sonuçta, Anna Erastovna... çünkü ben... çünkü ona karşı hislerim vardı, bir niyetim vardı. Böyle nasıl olabilir ki?	Как же это возможно? Как же так?	İnanmamak ve hayal kırıklığına uğramak.
4	Митя вскочил, побегал по всем комнатам и опять сел. – Да что такое случилось? Говори толком! ⁵	Радость (Sevinç, 1883).	Mitya ayağa fırladı, tüm odayı dolaştı ve tekrar oturdu. – Ne oldu böyle? Açıkça konuş!	Да что такое случилось?	Şaşkınlık kaynaklı hareket etme isteği.
5	Не может этого быть-с! – заговорил я, сам не зная, что говорю, и дрожа всем телом. ⁶	О том, как я в законный брак вступил (Nasıl Evlendiğimin Resmidir, 1883).	Ne dediğimi bilmeden ve tüm vücudum titreyerek “Böyle bir şey olamaz!” diye	Не может этого быть-с!	Böyle bir olayın olabileceğine ihtimal vermeme.

² Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 250.

³ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 261.

⁴ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 37.

⁵ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 12.

⁶ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 154.

			konuşmaya başladım.		
6	Гм... Какая же это Елена Петровна Пьявкина? Гм... В Ростове-на-Дону... Чёрт возьми! Это она! ⁷	Ядовитый случай (Tehlikeli Bir Olay, 1883).	Hım... Bu nasıl Yelena Petrovna Pyavkina ki? Hım... Rostov na Donu'da... Kahretsin! Bu o!	Какая же это Елена Петровна Пьявкина?	Öznenin niteliğine vurgu ve akabinde memnuniyetsizlik bildiren ünlem kullanılması.
7	Лежа грудью на прилавке и подперев голову кулаками, она, изумляясь, бледнея и не мигая глазами, восторженно ловила каждое слово. ⁸	Отставной раб (Emekli Bir Köle, 1883).	Göğsünü tezgâha yaslayıp başını yumruklarına dayayarak, şaşırmış, solgun ve gözlerini kırpmadan her kelimeyi pür coşkuyla yakaladı.	Изумляясь.	Çok şaşkın olmak.
8	Наконец-то и на моей улице праздник! Гляжу и не верю своим глазам. ⁹	Из дневника одной девицы (Bir Genç Kızın Günlüğünden, 1883).	Nihayet sokağımda bayram var! Bakıyorum ve gözlerime inanamıyorum.	Не верю своим глазам.	Gördüklerine inanmamak ve bu durumdan mutluluk duymak.
9	При чем же тут доктора? – спросила блондинка. – А вот при чем-с... Пойдите-с... ¹⁰	Разговор (Laf, 1883).	Bunun doktorlarla ne ilgisi var? diye sordu sarışın. İşte bununla ilgisi var... Durun efendim...	При чем же?	Fikre katılmamak ya da inanmamak.
10	Это невероятно, но верно... ¹¹	Двое в одном (İkisi Bir Arada, 1883).	Bu inanılmaz ama gerçek...	Невероятно!	Eylemin imkânsız olduğunu belirtme.
11	На лице у Николашки выразилось удивление. Всеведение следователя изумило его. Но скоро удивление сменилось выражением крайней скорби. Он зарыдал и попросил позволения пойти умыться и успокоиться. ¹²	Шведская спичка (İsveç Kibriti, 1883).	Nikolaşka'nın yüzünde şaşkınlık vardı. Araştırmacının her şeyi bilmesi onu şaşırttı. Ancak çok geçmeden bu şaşkınlık yerini aşırı üzgün bir ifadeye bıraktı. Hıçkırığa hıçkırığa ağladı ve gidip yüzünü yıkamak ve sakinleşmek için izin istedi.	Удивление ve изумить.	Şaşkınlığın çok kısa sürmesi ve yerini üzüntüye bırakması.

⁷ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 65.

⁸ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 228.

⁹ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 267.

¹⁰ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 97.

¹¹ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 11.

¹² Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 214.

12	Как же ты это не выдержал? Отчего? По какому предмету? По греческому... Я, мамочка... Спросили меня, как будет будущее от «феро», а я... я вместо того, чтоб сказать «ойсомай», сказал «опсомай». ¹³	Случай с классиком (Klasik Bir Öğrenci, 1883).	Nasıl oldu da dayanamadın? Neden? Hangi konu? Yunanca... Ben, anneciğim... Bana “‘fero’”nun gelecek zamanda nasıl çekimleneceğini sordular ve ben... “‘oysomay” demek yerine “‘opsomay” dedim.	Как же ты это не выдержал? Отчего?	Memnuniyetsizlik.
13	И в то время как счастливая княжна, слушая Жана, хохочет, ужасается, поражается, старый Марк роется в своих сундучках и собирает кредитные бумажки. ¹⁴	Раз в год (Yılda Bir Kez, 1883).	Jana'yı dinleyen mutlu prenses gülerken, dehşete ve hayrete düşerken, yaşlı Mark sandıklarını karıştırıp senet kağıtlarını topluyor.	Поражается!	Şaşkınlık ve dehşetin birleşmesi.
14	Впрочем, нет... не прогоню... Его прогонишь, а он на другое место – и ничего себе, словно и не виноват... ¹⁵	Трифон (Trifon, 1884).	Ama hayır... Onu kovmayacağım ... Onu kovarsan, o başka bir yere gider ve vay be, sanki suçsuzmuş gibi...	Ничего себе!	Karakterin suçsuz olduğuna inanmama kaynaklı ortaya çıkan güvensizlik.
15	Только мне удивительно, как это вы курс кончили, образование получили, а вместо того, чтоб этого индюка наставлять, руку его держите. ¹⁶	Из огня да в полымя (Yağmurdan Kaçarken Doluya Tutuldu, 1884).	Ama nasıl oluyor da kursu tamamlamanız, eğitim almış olmanız ve ders vermek yerine bu kendini beğenmiş adamın elini tutmanız bana şaşırtıcı geliyor!	Удивительно!	Yapılan eylemi eleştirme.
16	Да-с! – сказал Пустяков. – Удивительное дело, Юлий Августович! Как было мало у нас перед праздниками представлений! Сколько у нас	Орден (Madalya, 1884).	Evet, efendim! – dedi Pustyakov. – Şaşırtıcı bir şey, Yuliy Avgustoviç! Bayramdan önce ne kadar az gösterimiz	Удивительное! и уди-ви-тель-ное!	Şaşkınlığının derecesinin artması ve bu duruma inanmakta zorluk çekmek.

¹³ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 124.

¹⁴ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 139.

¹⁵ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2.* Nauka, s. 368.

¹⁶ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 3.* Nauka, s. 60.

	народу, а получили только вы да я! Уди-ви-тель-ное дело! ¹⁷		vardı! Ne kadar çok insan vardı ve onları sadece siz ve ben başardık! Şa-şır-tıcı bir şey!		
17	Я буквально поражен, Егор Нилыч! ¹⁸	Маска (Maske, 1884).	Kelimenin tam anlamıyla hayretler içindeyim, Yegor Nilıç!	Поражен!	Şaşkınlık sonucu kişi üzerinde kalan büyük etki vurgulanmaktadır.
18	Да что же тут не понимать! Астрономия тут, что ли? Одевайся и иди к лампочке, вот и всё понятие. – Странно, что вы такого нелестного мнения об этой особе и обо мне. ¹⁹	Perpetium Mobile (1884).	Anlamayacak ne var? Bu astronomi mi yoksa? Giyin ve ampulün yanına git, hepsi bu. – Onun ve benim hakkımda bu kadar kötü fikirlere sahip olman tuhaf.	Да что же ve странно!	Kötü fikirlere sahip olunmasına anlam verememe.
19	Отпустите меня, и я уеду во Францию! – Что-о-о? Да нешто вас пустят теперь во Францию? ²⁰	На чужбине (Yaban Ellerde, 1885).	Bırakın beni, Fransa'ya gideceğim! – Ne-e-e? Peki Fransa'ya girmenize izin verecekler mi?	Что-о-о?	Soru zamirinin tonlamayla şaşkınlık bildirmesi.
20	Что за чудеса? – подумал я, ошеломленный неожиданной панорамой смерти. ²¹	Рассказ без конца (Sonu Olmayan Bir Kısa Öykü, 1886).	Beklenmedik ölüm manzarası karşısında şaşkına dönmüş bir şekilde “Bu muhteşem şey de ne?” diye düşündüm.	Ошеломленны й!	Aşırı şekilde şaşırarak.
21	Я никак не ожидал, чтобы такими делами можно было зарабатывать такую сумму. Пятьдесят рублей! Не всякий мужчина столько получит! ²²	Хороший конец (Mutlu Son, 1887).	Böyle şeyler yaparak bu kadar para kazanılacağını asla beklemiyordum. Elli ruble! Her erkek bu kadarını elde edemez!	Не ожидал...	Beklenmedik sonuç ve nicelik bildiren durum bir arada kullanılmıştır.
22	«Боже мой, – думал он, вспоминая, как врачи только что исследовали его, – ведь они так недавно слушали	Палата № 6 (Altıncı Koğuş, 1892).	Az önce doktorların onu nasıl muayene ettiklerini hatırlayarak, “Aman	Боже мой ve откуда же?	Şaşkınlık içinde nedeni ya da nedenleri sorgulama.

¹⁷ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2*. Nauka, s. 304.

¹⁸ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 3*. Nauka, s. 89.

¹⁹ Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2*. Nauka, s. 326.

²⁰ Çehov, A. P. (1976). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 4*. Nauka, s. 165.

²¹ Çehov, A. P. (1976). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 5*. Nauka, s. 13.

²² Çehov, A. P. (1976). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 6*. Nauka, s. 278.

	психиатрию, держали экзамен, – откуда же это круглое невежество? ²³		Tanrım!” diye düşündü çünkü kısa zaman önce psikiyatri dersi dinlediler, sınava girdiler, bu kara cehalet de nereden geliyor?		
23	О, господи, неужели же в самом деле на том свете нет ада и эти негодяи будут прощены? Где же справедливость? ²⁴	Палата № 6 (Алтıncı Коғуш, 1892).	Aman Tanrım, öbür dünyada gerçekten de cehennem yok mu ve bu alçaklar affedilecek mi? Peki adalet nerede?	О господи, неужели же ve же.	Şaşkınlık güvensizlik duygusuyla birleşiyor ve bilginin var olup olmadığı sorgulanıyor.
24	– Что же тут удивительного! – сказал Буркин. ²⁵	Человек в футляре (Кılıflı Adam, 1898).	Burkin “Bu kadar şaşırtıcı olan ne!” dedi.	Что же тут удивительного!	Şaşkınlık durumunun derecelendirilmesi.
25	Вы ходите в вышитой сорочке, постоянно на улице с какими-то книгами, а теперь вот еще велосипед. О том, что вы и ваша сестрица катаются на велосипеде, узнает директор, потом дойдет до попечителя... ²⁶	Человек в футляре (Кılıflı Adam, 1898).	İşlemeli bir gömlekle dolaşıyorsunuz, elinizde kitaplarla sürekli dışarıdasınız ve bir de bisiklet çıktı. Müdür sizin ve kız kardeşinizin bisiklete bindiğinizi öğrenirse, sonra vasiye gider...	Вот ещё!	Mevcut durumdan hoşnutsuzluk duyma ve akabinde uyarı yapılmıştır.

İnceleme sonucunda tablo 1’de sunulan yirmi beş farklı örnek ifadede öncelikle Çehov’un üç yöntemi kullandığı görülmektedir. Nominatif yöntem olarak *удивление, невероятно, удивительно, странно*; betimleyici yöntem olarak *не верю своим глазам* ve duygusal yöntem olarak *вот не ожидал, вот сюрприз, чего ты сегодня такой злой, как же это возможно, как же так, да что такое случилось, не может этого быть-с, какая же это Елена Петровна Пьявкина, изумляясь, при чем же, изумить, как же ты это не выдержал, отчего, поражается, ничего себе, поражен, да что же, что-о-о, о господи, неужели же, Боже мой, откуда же, вот ещё, что же тут удивительного, удивительное, уди-ви-тель-ное, ошеломленный* ifadeleri kullanılmıştır. Ayrıca örnek ifadelerde farklı dilsel araçlar kullanılmıştır. Ünlemler, kip parçacıkları, soru zamirleri, soru zarfları, fiiller, belirli bir sözcüksel içeriğe sahip ifadeler ve deyimler gibi farklı dilsel unsurlar şaşkınlık duygusunu ifade etmede önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda tabloda kip parçacıklarından *вот, же, да, неужели*; soru zamirlerinden *что, что-о-о, чего*; soru zarflarından *как, отчего, откуда*; fiillerden *изумить, изумляться*,

²³ Çehov, A. P. (1977). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 8. Nauka, s. 108.*

²⁴ Çehov, A. P. (1977). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 8. Nauka, s. 124.*

²⁵ Çehov, A. P. (1977). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 10. Nauka, s. 42.*

²⁶ Çehov, A. P. (1977). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 10. Nauka, s. 51.*

поразить, поражаться, ожидать, быть; belirli bir sözcüksel içeriğe sahip ifadelerden *сюрприз, невероятно, удивление, удивительно, удивительное, удивительного, уди-ви-тель-ное, ошеломленный, странно*; ünlemlerden *ничего себе, о господи, Боже мой* ve deyim olarak *не верю своим глазам* yer almaktadır. Dilsel unsurlar açısından fiiller ve belirli bir sözcüksel içeriğe sahip ifadeler sözlüksel anlamlarıyla şaşkınlık duygusunu doğrudan ifade etmektedir. Ünlemler ve kip parçacıkları, şaşkınlık duygusuna karşı verilen tepkilerin güçlenmesini sağlamaktadır. Soru zarfları ve zamirleri şaşkınlık durumunu sorgulama çabasıyla bağlantılıdır. Deyimler ve kalıplaşmış ifadeler kültürel ve toplumsal normlara işaret etmektedir. Dolayısıyla dilsel ve kültürel açıdan şaşkınlık duygusu sadece bir duygu olmayıp, bir dizi karmaşık duygusal ve bilişsel süreçle ilişkilidir diyebiliriz.

Dilsel unsurlar tek başına kullanılabilirdiği gibi birlikte de kullanılmıştır. Dilsel unsurların birlikte kullanılması, ifadenin anlamını etkilemiştir. Örneğin: *Что же тут удивительного! (Bu kadar şaşırtıcı olan ne?)* ifadesinde *что* soru zamiri, *же* kip parçacığı ve *удивительного* belirli bir sözcüksel içeriğe sahip ifadeyi oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu ifade sadece şaşkınlığı ifade etmekle kalmamakta, şaşkınlığın derecesini de vurgulamaktadır. Aynı zamanda olayın veya durumun neden bu kadar şaşırtıcı olduğunun düşünülmesini teşvik etmektedir.

Şaşkınlık duygusunu aktaran her bir ifade, duruma ve bağlama göre yan anlam kazanmıştır. Bu durum Rus dilinde şaşkınlık ifadesinin, sadece bir duygu ifadesi olmanın ötesine geçerek şaşkınlık duygusuna eşlik eden anlamların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu anlamların tespitinde bağlam kritik bir rol oynamıştır. Örneğin tablo 1’de birinci sırada *Вот не ожидал! Вот сюрприз! Ну, да погляди же на меня хорошенько! Такой же красавец, как и был! (Випи beklemiyordum! Bu ne sürpriz! Vana iyi bak! Eskisi kadar yakışıklıyım!)* ve yirmi birinci sırada yer alan *Я никак не ожидал, чтобы такими делами можно было зарабатывать такую сумму. Пятьдесят рублей! Не всякий мужчина столько получит! (Böyle şeyler yaparak bu kadar para kazanılacağını asla beklemiyordum. Elli ruble! Her erkek bu kadarını elde edemez!)* ifadeleri incelediğimizde her iki cümlede dilsel araç olarak *ожидать* – *beklemek* fiili kullanılmıştır ancak iki farklı duruma eşlik eden anlam söz konusudur. İlk ifadede *ожидать* – *beklemek* fiiliyle şaşkınlık duygusuna sürpriz eşlik etmekte ve bu durumdan memnuniyet duyulmaktadır. İkinci ifadede *ожидать* – *beklemek* fiiliyle beklenmedik sonuç ve nicelik bildiren durum bir arada kullanılmıştır. Dolayısıyla bağlam olmadan şaşkınlık duygusuna eşlik eden anlamları bulmanın neredeyse imkânsız olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç

Çalışmamız kapsamında Çehov’un farklı öyküleri üzerinden alınan şaşkınlık duygusunu bildiren yirmi beş örnek ifade incelenmiştir. İnceleme sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

1) Şaşkınlık duygusunun Rus dilinde nasıl ifade edildiğine dair kullanılan üç ana yöntem (nominatif, betimleyici, duygusal) bu duygunun niteliğini ve ifade biçimini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

2) Şaşkınlık duygusunu bildiren örnek ifadelerde farklı dilsel araçlar kullanılmıştır. Kullanılan dilsel araçların şaşkınlık duygusu üzerindeki etkisi değişkenlik gösterebilir. Ünlemler, kip parçacıkları, soru zamirleri, soru zarfları, fiiller, belirli bir sözcüksel içeriğe sahip ifadeler ve

deyimler olmak üzere geniş bir yelpazeye yayılan bu araçlar, bağlam ve kullanım şekline bağlı olarak şaşkınlık duygusunun derecesini belirlemektedir.

3) Dilsel unsurlar tek başına ya da bir arada kullanılabilir. Bu durum ifadenin farklı şekillerde yorumlanmasına neden olmaktadır.

4) Şaşkınlık duygusuna eşlik eden anlamlar bu duygunun ne kadar karmaşık ve çok yönlü olduğunu göstermektedir. Her bir anlam, bireyin şaşkınlık durumuna verdiği farklı tepkiyi ve bu tepkinin nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır.

5) Şaşkınlık duygusunu bildiren örnek ifadelerin tercümesi ve hangi eşlik eden anlamı bildirdiği metin içindeki kullanımıyla anlaşılabilir.

Elde ettiğimiz bulgular ve şaşkınlık duygusu da dâhil olmak üzere genel olarak duygular üzerine yapılan çalışmalardan yola çıkarak edebî metinlerde şaşkınlık duygusunu bildiren ifadelerin doğru bir şekilde yorumlanmasının yazarın verdiği mesajı anlama ve eserin doğru bir şekilde anlaşılmasında çok önemli olduğunu vurgulamak isteriz. Bu durum aynı zamanda bireylerin erek dilden kendi ana diline hatasız tercüme yapmasına yardımcı olmaktadır.

Extended Abstract

One of the topics currently emphasized by many scientists is emotions. Emotions can be defined as a complex internal response developed by an individual towards an event, situation, or person. Emotions are at the center of both individual and social interactions. At an individual level, they influence personal experiences and decisions. At a social level, they guide social relationships and dynamics. In this regard, language plays a critical role in understanding how emotions are experienced and expressed on both individual and social levels. The expression of emotions through language facilitates interpersonal communication and social interactions. Linguistic expressions and metaphors aid in the sharing and understanding of emotional experiences.

The forms of expression for emotions exhibit great diversity among languages. Each language has developed its unique vocabulary, different structures and modes of expression to convey emotions. These differences have been shaped by cultural, social and historical factors. As a result, basic emotions have emerged. The expressions denoting basic emotions in the Russian language are particularly rich and varied. This diversity is realized in Russian through interjections, modal particles, interrogative pronouns, interrogative adverbs, idioms, quoted questions, expressions with specific lexical content and verbs.

One of the most complex forms of basic emotions is the emotion of astonishment. The emotion of astonishment can generally be defined as a person encountering an unexpected situation or event. Expressions indicating the emotion of astonishment are frequently used in literary texts. In this context, the aim of this study is to analyze the expressions indicating the emotion of astonishment in the works of the famous Russian writer Anton Pavlovich Chekhov. The examination material consists of expressions taken from Anton Chekhov's stories. The study employs a contextual analysis method.

In the Russian language, expressions conveying the emotion of astonishment are classified into three main methods: nominative, descriptive and emotional methods. The nominative method is predominantly preferred in literary language. It offers an objective assessment and is generally used with adverbs. The descriptive method enables a strong conveyance of emotional reactions

and is commonly employed with idiomatic expressions. The emotional method is more often preferred for expressing sudden and intense reactions and is supported by linguistic tools such as interjections and modal particles. Additionally, it should be noted that the linguistic tools used to express the emotion of astonishment do not necessarily indicate astonishment in every sentence. The expression of astonishment is closely related to their usage within the text.

The linguistic analysis of expressions denoting the emotion of astonishment in Anton Chekhov's short stories has provided significant findings regarding the various forms of expressing this emotion. In Anton Chekhov's works, the in-depth analysis of characters' inner worlds and the skillful portrayal of emotional reactions such as astonishment contribute importantly to understanding how this emotion is expressed through linguistic means.

As a result of the analysis, it has been observed that three main methods (nominative, descriptive, emotional) are employed in twenty-five different example expressions. In these expressions, various linguistic tools are used either independently or in combination. The combination of linguistic elements has deepened the meaning of the expression and emphasized the degree of astonishment. However, each expression conveying the emotion of astonishment has acquired different connotations depending on the situation and context. This has led to the diversification of meanings that emerge alongside astonishment, indicating that expressions in the Russian language are more than mere expressions of a single emotion. Context has emerged as a significant factor in determining these meanings. The various uses of the emotion of astonishment within context have added depth to the expressions and made their meanings more distinct.

In conclusion, the accurate interpretation of linguistic tools expressing the emotion of astonishment within context is of great importance for the understanding of literary texts and for achieving successful translations.

Kaynakça

- Anumyan, K. S., & Misisyan, S. S. (2020). Etnolingvokulturniye osobennosti virajeniya emotsii udivleniya: na primere nositeley armyanskogo i russkogo yazıkov. *Vestnik Rossiysko-Armyanskogo (Slavyanskogo) universiteta: gumanitarniye i obşçestvenniye nauki*, (2), 115-124.
- Budyanskaya, O. O. (2007). Udivleniye: kognitivnaya model emotsii. *İzvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogiçeskogo universiteta im. A.İ. Gertsena*, 19(45), 328-331.
- Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 2*. Nauka.
- Çehov, A. P. (1975). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 3*. Nauka.
- Çehov, A. P. (1976). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 4*. Nauka.
- Çehov, A. P. (1976). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 5*. Nauka.
- Çehov, A. P. (1976). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 6*. Nauka.
- Çehov, A. P. (1977). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 8*. Nauka.
- Çehov, A. P. (1977). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. Soçineniya v 18 t. Tom 10*. Nauka.
- Hacızade, N. (2012). *Bilişsel Dil Bilim Açısından Duyguların Dili*. Çizgi Kitabevi.

- Latin Dictionary & Grammar Resources (2024, Nisan 20). *Latin definition for: emoveo, emovere, emovi, emotus*. Erişim adresi: <https://latin-dictionary.net/definition/19044/emoveo-emovere-emovi-emotus>
- Mihaylova, E. A. (2010). Emotsiya udivleniya i sposobi yiyo otrajeniya v sovremennom russkom yazıke. *Nauka i sovremennost*, (5-3), 52-56.
- Ozyumenko, V. İ. (2015). Vırajeniye emotsiy grammatičeskimi sredstvami angliyskogo yazıka. *Russian journal of linguistics*, (1), 126-143.
- Pulat, F., Gündüz, H., & Kılıç, E. (2020). Güdülenme Kuramı ve Duygu Odaklı Terapinin Entegrasyonu. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 3(5), 17-34.
- Şahovskiy, V. İ. (2008). *Lingvistiçeskaya teoriya emotsii: Monografiya*. Gnozis.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük 2. Cilt. K-Z*. (1998). Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Uşakov, D. N. (1940). *Tolkoviy slovar russkogo yazıka: Tom 4*. Gosudarstvennoye izdatelstvo inostrannih i natsionalnih slovarey.
- Üçgül, S. (2013). Dilde ve Metinde Ulusal Kültür Bileşenleri. *Turkish Studies*, 8(9), 125-133.
- Zafer, Z. (2004). Anton Çehov'un Eserlerinde Taşra Konusu. *Uluslararası Çehov Sempozyumu: Çehov'dan Sonraki Yüzyıl* (s. 63-74) içinde. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0